

QUAEDAM OBSERVATIONES

IN

SCARLATINAM.

5087: | B

TELLEGEN, AOH

[1868]

TV. D. 233

Digitized by the Internet Archive
in 2016

<https://archive.org/details/b22031856>

42600
QUAEDAM OBSERVATIONES

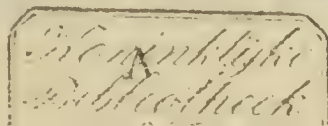
I N

SCARLATINAM.

WILLOUGHBY
MEDICAL
LIBRARY

Memini, te, *Clarissime* HUFFELANDI, per occasionem stragis, quam *Scarlatina* adhuc edit inter mortales, provocasse Medicos, ut quae, in hoc morbo sanando vel mitigando, ipsis proficua visa sint adhibere remedia, tecum communicarent. Labet igitur et mihi has ad te mittere observationes, quae vero, antequam earum in diario publica fiat mentio, tuo et aliorum in arte medica versatissimorum vellem iudicio, et ulteriori ad lectum, si fieri posset, examini subjicerentur. Vereor enim, ne, quod aliis recens laudatis accidit remediis, idem eve-

niat in meum; quum aequè arduum sit prima statim fronte indicare hunc, quidem solum esse casum in quod medicamentum conveniat, ac difficile ad mox perspiciendum, cui nam adhibeatur oporteat; tum quoque, qui Theoriae *Brounianaë* sint addicti, hoc meum remedium, utpote illis maxime adamatum, quamvis longe alio et a me diverso consilio adhibeant, avide arripiant; quum e contrario isti Theoriae minus faventes, Pharmacum nostrum, ut primum eius nomen audiverint, rejecturi sint, tanquam humores, imprimis in morbis acutis, nimis exaestuans remedium.

Haud ~~ab~~ ex re autem dicere hic putem, has meas qualescunque observationes, non ex hoc vel illo systemate, sed tantum ex naturae phaenomenis desumptas. Divinum enim illud *BACONIS*, *videre quid natura ferat vel faciat*, me hac in re duxit effatum. Hanc certe methodum,

dum,

dum, praesertim nostro in morbo protheiformi, si statim secutus fuisssem, multos, qui nunc perire, aegros conservassem. Incipiente nempe hac scarlatinosa, 5 ab hinc annis, epidemia, opinio hac in urbe vigebat, quod venaesectio hoc in morbo esset nociva; ita ut medicus, qui de hac instituenda verba faceret, interdum dimitteretur. Effatum hoc, quod a viro in medicina exercenda nulli secundo profectum fuerat, forte in epidemia tunc regnante veritati fuit consentaneum. Obtemperabam ego, et fortasse plures iuniores Medici illud mecum fecissent, huic vulgi difficile flectentis opinioni, et venam non pertundebam, donec proh dolor! experientia me docebat, quantum perniciofa erat illa opinio: dum eadem hac tarda magistra deinceps similiter docendus eram, contrariam opinionem, hunc morbum in genere facile venaesectionem ferre, haud magis esse salutiferam.

Misis itaque omnibus illis opinionibus, tanquam c regione sibi oppositis, optima mihi dein visa est methodus illa BACONIS, qua videndum: *quid natura ferat vel faciat.*

Naturam ergo nimia sanguinis massa oppressam, vel reactione principii vitalis nimis intensa, sese miasmata opponere, quum viderem, venae sectione non abstinui; semper vero in oculis habens, hac operatione hostem non superatum iri, et sic viribus naturae esse parcendum: quam contra si deficientem et vitalis principii fontem debilitatum observaverim, id operam dedi, ut eius vires sustentarem, et eiusmodi, quae Therapia generalis mihi suggereret, remediis, corroborarem: quamvis *debilitatis hodiernae indirectae*, ob facilem et subitaneum ex *Hypersthenia* in hunc statum transitum, me nunquam adeo habuerit ille metus. Vidi *Vir clariss.* casus, in quibus, invadente morbo hoc perfido, vires ad-

eo statim erant dejectae, ut membrum pæne nullum movere potuerint aegroti, pulsusque præ debilitate digito tangenti sese hirudinis adinstar offerret; natura vero dein, primo hoc impetu imminuto, ita contra hostem surgeret, ut ejus conamina 2 et 3 venæsectionibus fuissent moderanda.

Num etiam BROUWNIANI *Steniam indirectam* agnoscant?

Eadem porro mihi fuit ratio in Cura evacuatoria instituenda. In exhibendis autem evacuantibus, me magis ad saniores praxin quam ad quandam Theoriam vel opinionem composui: obsesa enim, quae haud raro, primis in hujus morbi diebus, conspiciatur lingua non facile illum decipiet medicum, cui jam per experientiam constet, talem linguae statum saepius ab alterata hujus visceris secretionem, quam a sordibus in primis viis latentibus proficisci;

ne vomitus quidem, tametsi simul adfuerit, ad labem gastricam concludendam, mihi sufficit. Hoc enim symptoma defatigans, magis, me iudice, ab irritatione miasmatis quam faburrae provocatum, saepius sese sedantibus vel et sinapismo compesci finit. Emplastrum anodijnum, aut Sinapismus stomacho applicatus, vel etiam emulsio anodijna leviter camphorata mihi fere semper optatam tulerunt opem; dum pellicula illa fordida dein suo tempore desquamationis in modum separabatur, neque minus, ventriculo a contagio liberato, illa signa gastrica disparebant.

Longe tamen abest, ut omnem semper complicationem gastricam abnegem. E contrario si praeter dicta symptomata alia etiam systematis gastrici affecti signa observarem, uti os mucosum, amarum, ponderis in regione epigastrii sensum similiaque, bonis cum aegri rebus, emeticum praescripsi.

Quoad

Quoad Complicationem biliosam, hanc raro regnantem vidi vel epidemicam: fera tantum aestate anni 1804 nonnullos symptomatibus biliosis detentos habui; cujus tunc complicationis signa erant lingua flava, tremula, sapor amarus, anxietas, cephalaea ingens et ejus generis alia. In his quoque aegrotis, quos praecipue extra urbem in pago *Noorddijk* tractandos habui, haud minori cum successu emeticum, et deinde parcas doses cremoris tartari vel etiam interdum Acidum vitrioli [*] ex aqua Hordei exhibui.

A 4

In

[*] Hujus medicamenti, ob vim, qua irritabilitatem febrimque minuat, sanguinem rarefactum orgasticumque, calorem et aestum temperet, putredini resistat, evacuationes fere omnes blande sollicitet, admodum frequens mihi fuit usus; illudque per omne hujus scarlatinosae epidemiae

In illa scarlatinae specie, quae ingenti aliquando diarrhaea scenam aperit, et cujus exempla tunc quoque non erant rara, nunquam adstringentia vel Rheum praescripsi. Hoc symptoma debilitans sistere semper tentavi solutione Rad. Saleb cum Syr. Diacod.; intermixtis interdum parvis Ipecacuanhae dosibus; neque hoc mihi male successit. Dicta solutio

Saleb,

tempus, et in omni fere casu, quo fibrarum nimia tensio vel crispatio non esset, feliciter adhibui. Si quando aegroti hoc, ob faucium affectionem ex aq. Hord. vel alio cum vehiculo uti recusarent, sequenti forma propinatum ab illis assumi saepe vidi:

℞ P. R. Saleb. ℥iv.

Solv. aq. coct. ℥xiv.

Add. Spir. Vitri. ℥ii.

Syr. Rub. Id. ℥ii

S. Omni hora vel bihorio vasculum.

Saleb, quod obiter dicere liceat, mihi in diarrhaea rheumatica epidemica fistenda raro opem negavit; dum ii, qui Rheum assumserant sua sponte, in longum protraherentur morbum: diarrhaea quoque nostra an ex alia de causa repetenda sit, quam ex ipso contagio, quod, cum ventriculum irriter, vomitum gignere videtur? hoc saltem fundamento, quam tenendam putavi hanc agendi rationem superstruxi.

Quas autem nuper ratione Curae evacuato-
riae fecerim, observationes, tecum VIR CLAR,
communicare liceat.

Sc. tempore autumnali anni praecedentis in hac regione frequens admodum fuit *Morbus epidemicus tertianarius* ex febre intermittente et rheumatica compositus; propter nauseam et vomitiones, qui accedebant, vulgo febris bili-
osae numero habitus et ita dictus. Non pauci illorum, qui nostram artem rure exercent, pro-

pter haec symptomata, medicamenta, quae *ana* et *cato* operantur, larga manu aegrotantibus exhibuerunt: et vero etiam nonnulli, ut siccatam bilem e corpore pellant, ita nimirum loquuntur, eandem medendi rationem sine sperato tamen successu continuarunt per longum tempus. Multi ergo aegroti post vires saepe exhaustas medicorum urbanorum auxilium petierunt. Illos autem, qui me consulere, per sequentem fere mixturam, cujus singulis binis horis cochlear sumendum jubebam, adhibito simul, quod dici solet, regimine calido, ad pristinam sanitatem reducere contigit.

℞. Aq. Melisf. ℥xvi.

Extr. Tarax. ℥i.

— Card. ben.

Vin Ant. Hxh. a ℥ii.

Syr. C. Aur. ℥ii.

Quod si alvus, quae nunc ordinario tarda
erat,

erat, non responderet, dictae mixturae Elix. Salutis adjeci, cujus quidem usus per totum autumnum mihi salibus mediis praefendum videbatur. Haec enim, quae in vernalibus quotidie pro re nata parva dosi exhibita, utilissima erant, nunc quidem praeterea, quod intestina, per calorem aestatis praecedentis insolitum jam labefactata, magis adhuc debilia reddendo, fedesque aquosas non coctas producendo, nociva esse intelligebam. Hoc autem, de quo dicebam, Elixir non statim morbi initio, sed demum, postquam vis ejus imminuta fractaque esset, exhibendum censui. Motus namque illi in abdominis visceribus abnormes ex subita aëris atmosphaericae mutatione profectae, potius per usum remediorum Sedantium et Eccoproticorum, quam heroïce evacuantibus cessabant. Ad anxietates illas et vomitiones minuendas Cataplasmata emollientia vel Empl. anod. regioni

epigastricae applicatum et interne aër fixus, ex Magnesia alba per paulum Crem. Tart. provocatus, majori quidem cum fructu adhibebantur quam Emetica, quippe quae igni quasi pabulum subministrando morbi vim augebant. Aliquando autem, si neque illa, de quibus dicebam, remedia exitum speratum haberent, emulsionem leviter anodijnam, vel et externe Sinapismum, summo cum fructu adhibendum curavi. Emetica vero rarissime porrigenda jussi.

At hinc abire tempus est. Tu mihi, *vir. clar.* hanc qualemcunque digressionem nimium fortasse longam facile condonabis. Nunc ad hoc me converto, ut Opii in *Scarlatina*, praecipue autem in Delirio sanando, utilitatem exponam. Ac primus quidem, qui hujus rei ansam dabat, Puer erat VIII. annorum; huic, quum per septem jam dies continuo miti et dolenti laborasset delirio, accedentibus convulsionibus, adeoque

in extremo vitae discrimine versanti, exhibebam gr. i. Opii cum gr. ii. Mosch. Praestabat enim, meo qualicumque iudicio, anceps quoddam, quam plane nullum, remedium; eo etiam magis, quoniam, qui antea in eodem statu versabantur, ad unum omnes occubuisse comperieram. Jam vero insequente mane, cum vita functum vel saltem morti proximum visurum putaveram, melius se habebat. Pulvis attulerat somnum, quo et delirium cessaverat, et motus quoque convulsivi multum erant imminuti. Cutis porro, quam vesperi duram, siccam, supra ossa contractam observaveram, nunc melior erat ad perspirationemque disposita. Quum autem dicta symptomata, evanescente opii operatione, tunc recrudescere inciperent, eundem ei pulverem propinabam eodem iterum pariter atque effectu: Et sic Puer noster, eadem ratione hoc remedio continuato, intra tres dies, veluti ab orco in lucem redux factus est.

Ex hoc tamen casu, etiam si valde notabili, efficere, quod fati esset, minime ausus sum; usque donec novam mihi licuit per Lampadem artis, (ut *viri clar. PORTALLII* verbis utar) cadaveris nempe inspectum, facere observationem; et illam quidem in Juvene xx annorum, delirio ex omni parte phrenitidem referente, extincto. Hic, apertura cranii facta, encephalon, quod putasses fore inflammatum vel sanguine turgens, ne unam quidem mortis causam exhibens, sanum omnino apparebat: quod quidem phaenomenon inopinatum animo deinde volvens, et de casu pueri supra memorato recordans, in eam incidi cogitationem, fortassis etiam plures in Scarlatina delirii species, miasmatis ex irritatione cerebri membranas vel cujuscunque alias hujus visceris sensiles partes vellicantis, posse deduci; atque hinc factum esse, ut variae curandi methodi, usque adhuc adhibi-

tae,

tae, prosperos non habuerint (succesus; quippe quae ad apparentem encephali inflammationem, ad sanguinis ad illud congestionem imminuendam, revulsionem faciendam, aut ad spasmum solvendum praesertim tendere videantur.

His nunc perpensis, constitui ut, simul atque occasio fuerit data, Opii vires tentarem, quod semel jam praeter expectationem succesum habuerat. Atque hanc primum praebuit Puer x annorum, ad quem, meae curae per quatri-duum jam commissum, vocabar vesperi ob coeptum delirium. Febris, quae morbum comitabatur, *rheumaticae* in modum decurrens Opii usum non interdicare videbatur. Exhibebam itaque Syr. Pap. alb. ℥i. cum aq. Menth. ℥ii. idque duabus vicibus sumendum praescribebam. Delirium, quod primum post haustum jam imminuere incipiebat, secundo 3 horis post dato plane cessaverat, placidumque aeger habuerat

ſomnum, de quo mane rediens lactiſſime ſum-
gavifus.

Quamquam autem hoc experimentum bene
ſuccesſerat, rem tamen confectam eſſe mini-
me putabam: quam vero e caſu ſequenti
extra omnem dubitationem eſſe poſitam nemo,
credo, unus inficias iverit. Nimirum quidam
Juvenis xxviii annos agens, delirio per
octiduum captus, in extremis verſaba-
tur, meam quum ejus ſuſcipere rogaent cu-
rationem. Varia medicamenta tam interna
quam externa ipſi erant data, et jam moribun-
dus videbatur. Totum enim corpus tetanice e-
rat adfectum, vel maxilla inferiore non exce-
pta; facies Hippocratica; oculi ſanguine per-
fuſi et quaſi inflammati ac prominentes, fixi;
braçhia etiam a corpore paralytice pendentia;
functiones autem, voluntati non ſubjectae, magis
debilitatae videbantur quam ſpasmodyce adfectae.

Respiratio quippe non adeo anxia, difficilis, nec pulsus, quamvis debilissimus, tam frequens erat ut ex caeteris symptomatibus collegisfes. Delirii vero interni adhuc adesse videbantur leviora indicia. In hoc rerum statu, naribus ejus occlusis, gutt. x. Laud-Liq. SILDENH., cum pauxillo aquae commixtas, in os ingerere contigit. Hujus autem remedii operatione aliquantum refici videbatur, quod saltem pulsus incitatioem et caloris augmentum indicare dixisfes: quatuor vero horis elapsis, in pristinum quum revertebatur statum, iterum ei gutt. xii Laud liq. propinabam, quae non minorem habebant effectum; atque idem illud post tertiam quartamque dosin obtinebat locum, majoris tamen cum emolumenti indicis: plus enim redibat caloris, augebatur pulsus, atque alia meliora symptomata conspiciebantur; quae vero omnia duabus pluribusque deinde dosibus exhibitis magis magis-

que apparuerunt; adeo ut 3°. jam die major valetudinis affulgeret spes. Respiratio etenim, quae fere insensibilis fuerat, reddebatur magis manifesta; in brachiis paralytice jacentibus redibat motus, et quod mirari subit, delirium pro virium reparatarum ratione augmentum capiebat: hoc tamen ita intellectum volo, ut illud, imminuta Opii operatione, tantum locum haberet: cessabat namque fere in totum, simul ac de novo exhibita Opii dosis suas exerece incipiebat vires. Qua de re ut certior evaderem, interdum Opii exhibitionem in unam alteramve horam differre jubebam, quo factum ut omnia pejora redderentur; delirium enim non modo augebatur, sed motus quoque convulsivi faciei et brachiorum, qui antea, viribus nondum detritis, quoque adfuerant, sese manifestare incipiebant. Idem illud experimentum postea quoque in aliis delirantibus eodem cum eventu institui.

Hoc rerum in statu, viribus etiam si indies incremento procedentibus, per 8 dierum spatium remanfit aegrotus Noster; quando demum sponte delirium evanescebat: Opium, quod, ad dictum symptomata compescendum, ut continuo ipsi exhiberetur, necesse erat, nunc, ad animam tranquillam reddendam, et ad remanentem corporis statum spasticum sedandum, per aliquot adhuc dies subinde praebendum, mihi erat persuasum.

Atque haec in gratiam BROWNIANORUM dicta sunt: quippe qui subitam illam Opii operationem sine dubio *stemicam*, delirium sc. nostrum a *debilitate indirecta* deducendo, declaraturi sint. Quos vero hoc ita assumentes rogatos quoque velim, ut mihi explicent, cur ergo hoc remedium cardiacum, viribus adhuc integris et satis validis, quod postea variis in ca-

sibus [*] videre contigit, in delirio hoc dō-
 mando nulli sit secundum. Itaque si liberè,
 quod sentiam, dicam, derivandos illos stupendos
 effectus, a *vi sedativa, stupefaciente, per-*
ceptionem doloris vel stimuli tollente, exis-
 timem; quamvis nec aliquis facile negaturus
 sit, nullam hic, saltem in casu memorato, vis
 stimulantis rationem esse habendam.

Ne autem quis putet, me semper, auditis
 modo ab aegroto alienis verbis, statim ad Opium
 confugisse. E contrario nunquam in exhibendo
 quodam remedio magis sollicitus fui, quam in
 hoc Pharmaco heroïco. Nec mirum, cum pauca
 admodum fuerunt mihi in practicorum libris
 vestigia, quibus instare potuerim; neque hoc ipso
 tem.

[*] Omnes hic enarrare casus non lubet, dixisse er-
 go sufficiat, Opium plusquam in 15 aliis subjec-
 tis delirio ac ne miti ac furibundo detentis, mi-
 hi ex voto fuisse.

tempore, quo 8 sc. per menses remedio hoc usus sum, illam curam facilem adeo reperi, ut subinde difficultate haud parva premi me comperirem.

Ut autem quae in causis illis dubiis mea agendi ratio fuerit, scias velim, *Vir Clar.* me in his quodammodo composuisse me ad exemplum, caeterum fortasse nimis Opii laudatoris, SYDENHAMI, ejusque nonnulla, praeter vulgo recepta consilia, esse secutum. Sic ad locum, qui T. 1. p. 40 exstat, „*quamvis enim febre vigente, quae Narcoseos vi praedita sint, non omnino profunt, neque destinatum a medico scopum feriant, tamen opportune et declinatione morbi adhibita praeclaros effectus edant. Ibidemque; Laudanum vel alia quaevis narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc (phrenitidem) levandum, vel non prodesse omnino, vel quod saepe accidit, etiam obesse; animus advertens, semper ab opii usu absti-*

nui, quoties delirium cum synocha vel febre inflammatoria, venaeſectiōe et antiphlogisticis prius infringenda, conjunctum observabam; semper vero in oculis habens, rem mihi esse cum morbo composito, non ex se solo agente sed ex veneno excitato. Cujus quoque rei laudatus ille Vir in variolis, morbo analogo, rationem habuit; cum, licet Opii vim calefacientem et cardiacam agnosceret, in variolis tamen, quas nihilominus inter morbos calidos habendas censuit, ad compescendum in confluentibus vehementem sanguinis ebullitionem, ptyalismum sustentandum, et ab ea pendentem phrenesin praecavendam opium laudavit, illudque et ipsam venaeſectiōem pari pasſu ambulare fecit. Quae quidem SYDENHAMI agendi ratio, quamvis prima fronte saniori Theoriae minus congrua videatur, mihi tamen in uno alteroque

casu ex voto successit. In quibus tamen diffiteri nolim, me ante Opii exhibitionem venae sectionem institui, et si qua deinde sanguinis detrahendi esset necessitas, collo hirudines applicari curasse.

Magnam autem utilitatem in dijudicanda opii indicatione mihi attulit urinae exploratio; quam, cum sub delirio rubram, hypostaticam, esse viderem, febre simul Sijnochae in modum deflagrante, ne unquam Opium exhibui; metuens semper, ne vasorum cordisque actionibus jam nimis excitatis major adderetur stimulus. Simulac vero cum febris, tum calor cum ardore sitique, similiaque symptomata diminui incipiebant, urinaque limpidior minusque colorata conspiciebatur, audacius hoc remedio sum usus.

In illis autem casibus, quibus motus febri-les abnormes, actiones corporis quidem per irritationem veneni incitatas, sed minori cum ener-

gia decurrere monstrabant , non dubius haesi, praesertim si simul cum delirio urina esset limpida , spasmodica , medicamentum laudatum praescribere.

Haec ultima ratio , urinae sc. limpiditas , aliquando mihi sufficiebat ad Opium aegro praebendum , tametsi uno in casu ea me fefellerit ; nempe muliere nupta xxviii annorum , caeteroquin sana vegetaque , quae mensibus quoque instantibus , quarto morbi die , delirare coeperat . Ob urinam limpida , vasorumque actionem non valde incitatum vix inflammatoriam , si symptomatumque , quae hanc sequi soleant , veluti ardoris , sitis , cutis turgescientiae , similiumque absentiam , statim ad delirium urgens sistendum , licet minus feliciter , mixturam cum Laud. liq. et Nitro praescribebam ; quam ob rem etiam ab ulteriori ejus usu abstinendum putabam , et hanc rem inquirenti causa mox se offerebat ; cum plethoram impedimentum esse in-

telligerem, quo minus Opii, turgescientiam ad caput producentis, usus speratum haberet effectum. Postquam vero ad sanguinis massam diminuendam duas venae sectiones institueram, delirio nihilo minus crescente, denuo ad usum opii felici cum exitu me contuli. Sc. post primam Opii dosin, ex gr. $1\frac{1}{2}$ constantem, delirium, somno excitato, cessabat: cum autem dein, postquam Opium amiserat vim, vires resumferat, iteratis hoc pharmacum vicibus exhibui, quo facto tandem sponte evanuit.

Sed an haec medendi methodus, quam ultimis hisce octo mensibus, quibus Constitutio rheumatica fuit epidemica, feliciter institui, alia quoque Epidemia v. gr. biliosa vel gastrica regnante, tam felices habitura sit successus, dubitem. Atque sic in futurum ad Constitutionem quamcunque epidemicam vigentem, cujus cognitio est dux et acus nautica in assequendis in-

numeris aliis affectionibus morboſis correghan-
tibus, attendendum eſſe, nemo non intelligat.

Non autem in ſolo delirio ſanando egregia
eſt Opii vis, verum etiam, quin in aliarum quo-
que partium affectionibus nervoſis perutilis ſit,
vix ac ne vix quidem dubitem. Saltem hoc
ipſum experientia me docuit in uno caſu, quo
venenum *Scarlatinofum* ſenſiles artuum partes,
vel, ſi mavis, ipſos earum partium nervos affi-
ciebat, eoque ipſo furioſos dolores excitabat.
Videas ſimilem apud SWIETEN. T. v. p. 134,
puellae caſum huc fortassis pertinentem. Juvat
alterum, quo idem comprobetur, quemque cum
amiciffimo WOLTERS medico videre mihi
licuit, adjicere caſum: ſc. ſecundo nuper De-
cembris die inviſebam ad ſaeminam quandam
nuptam, debilem illam natura, ex abortu vero,
quem ante hoſce 4 hebdomadas paſſa erat, con-
vaſcentem. Haec vero, quae pridie illum diem

aegrotare coeperat, jam sui nescia et mite delirans lecto decumbebat; faciem habebat contractam, pallidam, oculos semi apertos subinde lachrymam emittentes; pulsus erat parvus, contractus; lingua ficca, brunnea. Huic morbo, ut febris nervosae mali moris habito, praescribebam infusionem Rad. Valerianae cum spir. Nitri dulc. et Rob. Samb. et praeterea Acid. Salis ex aq. frigida ad gutt. ii. omni bihorio pro potu sumendum. Sequentis diei mane ad eam iterum invifens cum memorato Medico caeteris, quae die praecedente adsuerant, symptomatibus, pertinax crurum retractio accesferat; [*] vespertino autem ejusdem diei tempore ad

ae-

[*] Eo autem tempore dicto amico similem de crurum retractione, tunc in memoriam redactam, observationem narrabam; quamque dum Parisiis agerem ex Viro Clar. dexterrimoque GIRAUD

aegrotae lectum iterum accedens, eamque propius examinans, maculae rubrae in pectore ejus conspici videbantur. Mihi inquirenti ergo ex marito, num forte uxor in aliquo infecto fuerit loco, respondit ille, die 4° antequam morbus, quo lecto decumbebat, ortus fit, ad infantem Scarlatina laborantem adiisse; de faucium porro dolore uxorem suam conquestam esse, in memoriam se reducere. Ipse autem de quo memorabat infans, meae quoque curae traditus, ex Angina maligna ejusque perpetua fere comite Febre nervosa, vita decessit. U-

Professore in Nosocomio *Hotel Dieu* dicto, acceperam, quamque veram esse ipsa me docuerat experientia. Nimirum quod retractio illa crurum apud illos, qui ex causa externa capite laesi essent, ordinario indicio sit vulneris lethalis mortisque instantis; quippe unde suspicari liceat basin cranii esse laesam.

Utinam vero in hac *Scarlatinae* specie sananda meliora, quam quae vulgo nota sint, discamus; tum etiam in illa rerum conditione, qua aegroti, principio vitali suppresso vel extincto, primis statim morbi diebus trucidantur.

Sed ut ad aegrotam mulierem redeamus, in ea, quam supra enarravi, rerum conditione, eam *Scarlatina* decumbere suspicans, Pulverem DOVERI, omni trihorio ad gran. i i i. fumendum, praescribendam: non tam ad delirium sistendum, quam ad spasmus solvendum.

Die 3^a. tota rerum facies erat mutata; mentis praesentis aderant indicia; cutis antehac sicca et contracta nunc contra relaxata erat; sudor post secundum pulverem, ab aegrota sumtum, fuit elicitus; crurum denique retractio cessabat: respirationem autem difficiliorem esse et anxietatem, qua oppressa erat aegrota, per capitis et colli retractionem minuere anniti quum obser-

varem, pulveres dictos continuari jubebam, et Sinapismum, quod in multis casibus vesicatoriis praeferri videtur, quippe quae non raro, stimulo stimulum addendo, febrimque excitando, morbum augent, pectori applicandum curabam.

Die 4°. plane sibi erat conscia, et ab omni molesta respirazione liberata erat aegra: conqueri tamen nunc incipiebat de dolore pedis dextri; cui circa malleolum externum paululum tumefacto cataplasma emolliens applicabatur.

Die 5°. dolor pedis non tantum erat auctus, sed etiam per crura dispersus, dum et febris novas vires assumebat. Singulis itaque 3 bus horis exhibebantur Pulveres DOVERI, singuli ex gr. x. constantibus.

Die 6°. febris increcendo percurrebat; et dolor quamvis et magis intensus, post exhibitum tamen singulis vicibus pulverem, magnas veluti inducias faceret, somnus etiam aliquantum subinde consecutus est.

Sed

Sed quo plura *vir Expertissime!* quam non omnia, quae hujus morbi decursum comitata sunt, symptomata, ordine enarrare in animum meum induxerim, sed praecipua tantum commemorare.

Dolorem itaque, quem ut supra dictum, jam insigniter auctum, et indies incrementem, nova eaque, ad ipsius intensitatis rationem composita, Opii dosi compescendum esse nobis erat persuasum. Etenim Opii exhibiti operatione in corpore aegrotantis decrescente, dolor ipse ita intolerabilis fiebat, ut, nisi Opii intervenisset usus, aegrota certe convulsiva periisset; quod inde pateat, quia, cum die morbi 10°. aegrota, confumtis pulveribus, per duas horas diutius, quam solita erat, sine dicto medicamento manserat, dolor adeo incresebat, ut convulsivi, quos edebat, vagitus e longinquo imo extra domum a nobis audiri potuerint: qui autem,

de novo opio ad gr. $2\frac{1}{2}$ exhibito, iterum flebant. Ut autem rem magis contraham et iudicium de dolore ex Opii adhibiti quantitate feratur, dixisse sufficiat, aegram intra 20 dierum spatium Pulverem DOVERI \mathfrak{v} iii Laud. liq. SYDENH. gutt. XL. et praeterea \mathfrak{z} i. et gr. vii. Opii puri fumfisse. Tempore vero isto elapso; per plures dies, ut pulvis ex Opii gr. $2\frac{1}{2}$ vespere ipsi exhibeatur, necesse fuit, qua noctem quietam, dolorisque expertem transigere posset.

Urino, quod memorare attinet, per totum morbum limpida aquosa sine sedimento mansit; neque illud omittendum est, quod circa alvi exonerationem observari licuit. Die sc. 6° infusionem laxantem praescripseram ad alvum, tunc nondum dejectam, sollicitandam. Hanc etenim, dum Opium assumitur, ordinario conslipatam, quamque alias per clysmata exonerare soleo, nunc, quia res angusta erat domi, potius hac

ratione purgandam censui. Memorata autem infusio, praeter spem et opinionem, diarrhaeam doloribus colicis stipatam, et per duos dies durantem, efficiebat. Febris quoque, quae ut supra dixi accendebatur, tantas accipiebat vires, ut vespertina sub exacerbatione 136 pulsus ictus tangerentur. His sane rerum in angustiis aegrae mortem instare putabam. Utilitatem, quam hac occasione Solutio mihi Saleb praestitit, pro meritis laudare nequeo. Acidum salis, quo hucusque usâ fuerat, nunc etiam seponebatur, et Pulverem DOVERI, ob Sal medium, quod continet, similiter ab Opio puro cum pulvere Ocul. Cancr. et Gum. Arab. excipi curabamus.

Atque haec haec hactenus *Vir Clar.* tua et aliorum opinione fortasse nimis multa. Liccat mihi tamen, bona cum venia tua, de externa *Arginae* medela pauca quaedam adicere.

Sc. jam supra verbo dixeram¹, Sinapismum multis in casibus Vesicatoriis esse praeferendum. Nunc id unum adhuc noto, me in praesenti non nisi parcius Vesicatoria applicare. Postquam enim plura eorum, de quibus multi iique graves loquuntur Auctores, noxia et ipse expertus fueram, aliam potius mihi viam incundam putavi; applicando nimirum collo, maxime si ejus partes externae tumefactae sint, solutionem Salis Ammoniaci fomenti vel etiam cum farina Lini cataplasomatis forma. Quae quidem medendi ratio, ante jam in Plymosi venerea similibusque hujus impurae inflammationis, vesicatorio sane difficulter quoque sanandae, affectionibus prospere a me successu instituta, hoc quoque in casu satis proficua mihi visa est. Si quando irritante aut rubefaciente quodam remedio, ad spasmum solvendum aliumve in finem, mihi

opus

opus sit, fracta nempe morbi vi, balneum topicum irritans, vel aliis verbis, sinapismum, ex eadem dicta farina cum Sinapi compositum, parti affectae applicari curo. Qua ratione finem si assequi possum, ideo magis mihi arridet, quoniam tuae postea cum illa febre *cantharidali* (ut ita dicam), vesicantium perpetua fere pedisequa, nulla mihi res est.

In illa tandem faucium affectione, quae interdum morbi declinatione raucedinem, tussim molestam, continuam excitet, et deglutitionem non tantum difficilem reddat, sed etiam hanc interdum praeccludere valeat, quaeque tum ex laryngis tum et pharyngis excoriatione proficisci videtur, nullum certe adeo proficuum, quam in exhalationem vaporis aquae calidae vidi, remedium.

Sed haec jam satis de his dixisse sufficiat. Vale multum *Vir Maxime!* et longiores hominis

ignoti literas in bonam partem interpretare,
meaque importunitati ignosce. Iterum vale,
meque tibi commendatissimum habe.

Groningae 20°. Febr. 1808.

A. O. H. TELLEGEN,

Med. Doct.

